

2a) Počátky literatury na našem území

1) – **ústní lidová slovesnost** do roku 863 období písma.

formy: pohádky, bajky, písně

2) – **staroslověnské období** – od roku 863

863 – příchod Cyrila a Metoděje, cílem bylo šíření křesťanství a vzdělanosti ve srozumitelném jazyce (jazyk – staroslověnština, písmo – cyrilice a hlaholice), vznikala díla založená na církevní obřady např.:

Proglas – veršovaná předmluva k evangeliu

Kyjevské listy – zlomky evangelia

Misál – scénář mše, mešní kniha

Hospodine, pomiluj ny

Svatý Václave, vévodo české země

Panonské legendy – Život Konstantinův a život Metodějův. Ochrana díla Soluňských bratří.

Nomokánon – právní spisek

Peterik (Knihy otců) - vypravování o mniších

} církevní písně

Po smrti Cyrila a Metoděje jejich žáci vyhnáni ze země. Posledním útočištěm těchto žáků a staroslověnské kultury byl Sázavský klášter založený otcem Prokopem.

3) – **Latinské období** (10 – 12 stol.)

Vzdělanosti se ujímá církev. Školy vznikají při farách a kláštorech. Z počátku kultura staroslověnská i latinská, nakonec zvítězila latina.

Kosmas – vysoký církevní hodnostář

Kosmova kronika – latinsky psaná, autor čerpal ze tří zdrojů:

- bájně vyprávění starců
- zprávy svědků
- vlastní zážitky

Tato kronika je historicky ceněna pro pravdivost

další památky: Vyšehradský kodex, Život a umučení svatého Václava, Křišťanova legenda

4) – **Staročeské památky**, vznik kolem roku 1300

Alexandreis – česky psaný rytířský epos, popisuje postavu Alexandra velikého, zobrazen jako rytíř a ideál středověkého panovníka, ale zřejmě jde o Přemysla Otakara II, touha česků po stejně silné panovníkovi, autor tohoto díla je neznámý.

Dalimilova kronika – autor neznámý, nejstarší česky psaná, veršovaná, oblíbená, historicky méně přesná, vyzdvihuje vlastenectví proti přivalu německví.

5) – **Doba Karla IV (1347 – 1378)**

hospodářský, kulturní, politický rozvoj. Čechy středem světové říše. Založení Karlovy univerzity 1348. Přivedl do Prahy mnoho učenců, kteří tvoří literaturu v latině. Životopis Karlův – Vita Caroli. Dochází k laicizaci (zesvětštění) a demokratizaci (zlidovění) kultury. Vznikají nové literární žánry.

Náboženská literatura – **legendy** (z lat. – co má být čteno) – veršovaný nebo prozaický útvar náboženské středověké epiky, vyprávění o životě, skutcích, zázracích, mučednictví světců; původně předčítány při mši v den svátku

Legenda o svaté Kateřině – vypráví o lásce krásné a učené dívky z královského rodu ke Kristu

Legenda o svatém Prokopu – zachycuje život prvního opata Sázavského kláštera

Legenda o sv. Václavu, O sv. Jeronýmovi.

Pověst o Oldřichu a Boženě, církevní písně

rytířská epika: O králi Artušovi

satiry: a) **žákovská poezie** – popěvky, básně, drobnější útvary

Podkoní a žák – hádka podkoního a studenta o to, kdo se má lépe

Píseň veselé chudiny – o trpké nouzi žáků

b) **sociální satira** – humornou formou kritizuje společnost nebo současnost

Hradecký rukopis – 7 satir o řemeslnících a konšelích, Desatero kázanie božie, Bajka o lišce a džbánu

c) **drama**

Mastičkář – fraška ze středověkého tržiště, kde tři zbožné Marie nakupují masti, aby mohli pomazat mrtvé tělo Ježíše Krista

d) **filozofická próza**

Tkadleček – spor milence s Neštěstím, které mu vzalo milou

6) - **Obrana společenského řádu, Smil Flaška z Pardubic, Nová rada** – zvířecí alegorie, která hájí zájmy vysoké šlechty a církve, různá zvířata radí králi.